

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van het burgerhuis Delacroix in Tervuren

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Tervuren, gegeven op 10 december 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 13 december 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op de opmerkingen van de zakelijkrechthouder, gegeven op 9 december 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van het burgerhuis Delacroix aantoonst;

Overwegende dat het burgerhuis Delacroix als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het burgerhuis Delacroix bezit historische waarde omdat het een getuige is van de sociaal-demografische verschuiving die de gemeente doormaakte tijdens de belle époque. Onder invloed van Koning Leopold II onderging het voormalige hertogelijk domein van Tervuren en de omgeving een grondige transformatie, met grote implicaties voor de vlakbij gelegen woonkern van Tervuren. De geschiedenis van het burgerhuis Delacroix en haar opdrachtgeefster is representatief voor deze sociaal-demografische ontwikkelingen, waarbij de Brusselse burgerij steeds vaker werd aangetrokken door de landelijke randgemeenten rond de hoofdstad. Hierbij importeerden zij het stedelijke woonmodel naar de landelijke gemeenten, met de smalle kavels en rijwoningen met rijk uitgewerkte straatgevels, een typerende enkelhuisindeling en smalle achterliggende stadstuin. De woning Delacroix is in dit opzicht representatief, maar ook uitzonderlijk gezien de zeer luxueuze interieurinrichting en comfortvoorzieningen. Er werd gebruik gemaakt van dure en fijn afgewerkte materialen, waaronder decoratief uitgewerkte marmeren schouwmantels, wandbespanningen met zijdedamast en gebrandschilderde glas-in-loodramen als voorzetbeglazing. Het burgerhuis Delacroix bracht de luxe van de grootstad naar een landelijke gemeente in de rand rond Brussel.

De Mariagrot in cementrustiek bij de woning Delacroix is een gaaf bewaard voorbeeld van dit bijzondere cultuurhistorisch fenomeen. Als private grot is ze eerder uitzonderlijk, maar typologisch is het bouwwerk zeer representatief en bezit het een hoge mate van authenticiteit,

zowel wat opstelling, als indeling, vormgeving en materialiteit betreft. Het bouwwerk bestaat uit een Mariagrot met imitatie-waterbron en bijhorende vijver met tuinornamenten, volledig uitgevoerd in cementrustiek. In combinatie met het burgerhuis draagt de Mariagrot bovendien bij tot de ensemblewaarde van het geheel, aangezien zij de veruitwendiging is van de religieuze en politieke overtuiging van de opdrachtgeefster en getuigt van de tijdgeest waarin deze woning tot stand kwam;

Overwegende dat het burgerhuis Delacroix als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het burgerhuis Delacroix is een uitzonderlijk gaaf bewaard burgerhuis in een neoclassicistisch geïnspireerde eclectische bouwstijl, opgetrokken in 1908 en ontworpen door architect Maurice Peeters (Ukkel). De woning is bijzonder representatief en illustratief voor de wooncultuur van de welgestelde burgerij tijdens de belle époque. Zoals typerend is voor deze periode ging er bijzonder veel aandacht naar de uitwerking van de voorgevel, die de identiteit en sociale status van de bewoner diende te weerspiegelen. Dit blijkt onder meer uit de rijke en artistieke uitwerking van blauwe hardsteen en de inscriptie "M DELA J" (M de la croix) verwijzend naar de bewoonster Maria Delacroix en haar christelijke overtuiging. Deze aandacht voor de geveluitwerking resulteerde vanaf de tweede helft van de 19de eeuw in een zeer eclectische toepassing van de vormtaal van verschillende architectuurstromingen. Daarbij hoorde ook een gevarieerde toepassing van materialen en technieken, die vooral in de voorgevel werden tentoon gespreid. Natuursteen, gevelbepleistering met simili, verzorgd houten schrijnwerk als ook smeedijzeren en koperen detailleringen zorgen hier voor een gevarieerde uitwerking van de gevel. Ook wat betreft opstand en indeling beantwoordt het ontwerp volledig aan de typologie van een 19de-eeuws, vroeg 20ste-eeuws burgerhuis met enkelhuisopstand. De representatieve ruimtes zijn op de benedenverdieping achter elkaar geschikt en lateraal toegankelijk via de gang. Het grondplan wordt bepaald door een strikte ruimtelijke scheiding tussen bewoners en dienstpersoneel, die veruitwendigd wordt in een verschillende uitwerking van de ruimtes en een afzonderlijke circulatie. In het souterrain en de zolderverdieping bevinden zich de dienstruimtes. Daarnaast is de woning illustratief voor het toenemend belang van wooncomfort tijdens de belle époque. De historische comfortvoorzieningen bleven gaaf bewaard, zoals de radiatorkasten met gietijzeren radiatoren en bijkomende gasverwarmingselementen ingewerkt in de marmeren schouwmantels. De woning was voorzien van gasverlichting. Dankzij het systeem van de Amerikaanse pomp, waarbij men vanuit het souterrain water oppompt naar een waterreservoir op de zolderverdieping, beschikte men over toiletten met doorspoelsysteem en stromend water op de verdiepingen. In de eetkamer is een bijzonder vormgegeven uitgewerkte dienstlift bewaard. De aandacht voor woonkwaliteit vertaalt zich ook in de sterke relatie van de woonruimtes met de tuin, die via het terras, het balkon en de wintertuin kan worden beleefd.

Ook de uitwerking van het interieur van het burgerhuis Delacroix is bijzonder typerend qua vormgeving, technieken en materiaalgebruik. Kenmerkend zijn de gebeeldhouwde schouwmantels in diverse marmersoorten. Men maakte gebruik van stucwerk, omlijstingen en houtsnijwerk voor de afwerking van schouwboezems, (tussen)wanden en plafonds. De toepassing van wandbespanningen met zijdedamast is eerder uitzonderlijk. Parketvloeren voor woonvertrekken en mozaiek- of terrazzovloeren voor circulatieruimtes werden courant toegepast. Het decoreren van muren met imitatie-natuursteenbeschilderingen is eveneens typerend, vooral met marmerimitatie. Dienstvertrekken werden sober maar verzorgd aangekleed met eenvoudige marmeren schouwen, kleurrijke en slijtvaste keramische tegelvloeren en eenvoudige detailleringen van schrijnwerk en omlijstingen. Het is uitzonderlijk voor dergelijke burgerwoningen dat ook de eerste verdieping zo'n rijke aankleding kreeg;

Overwegende dat de cultuurgoederen die zijn opgesomd in de bijlage bij het ministerieel besluit integrerend deel uitmaken van het monument en de historische en architecturale waarde van het monument versterken zoals gemotiveerd in de bijlage bij het besluit,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Burgerhuis Delacroix, burgerhuis en tuin met waterpartij en Mariagrot in cementrustiek, Kerkstraat 29 in Tervuren, bekend ten kadaster: Tervuren, 2de afdeling, sectie D, perceelnummer 170C.

De cultuuroederen die mee worden beschermd, zijn opgenomen in bijlage.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Het burgerhuis Delacroix is een gaaf bewaard burgerhuis uit 1908 in een neoclassicistische geïnspireerde eclectische bouwstijl. Het betreft een rijwoning van twee ongelijke traveeën, een souterrain en twee bouwlagen onder een leien mansardedak met dakvensters. De achtergevel wordt aan de rechterzijde verlengd in een torenvormige achterbouw die het trappenhuis bevat, onder ingesnoerde leien spits. De woning is ingeplant op een smal en diep perceel, met aan de achterzijde een ruime ommuurde tuin afgesloten door een Mariagrot en waterpartij in cementrustiek. Het originele buitenschrijnwerk van de woning is gedeeltelijk vervangen door nieuw houten schrijnwerk met behoud van de originele raamverdelingen. Het behouden schrijnwerk bewaart eveneens zijn hang- en sluitwerk, waaronder spanjoletten.

De voorgevel is een lijstgevel met een parement van simili in combinatie met natuursteen. De plint, omlijstingen en geveldetaileringen zijn van blauwe hardsteen, de balusters van de balustrade zijn van kalkzandsteen. De gevel met enkelhuisopstand wordt gemarkeerd door een smalle deurtravee en een bredere venstertravee. De inspringende bovenverdieping wordt vooraf gegaan door een gevelbreed balusterbalkon geflankeerd door voluutvormige zijwanden. De benedenvensters zijn gevat in entablementomlijstingen met gecanneleerde pilasters en sluitstenen met loofwerk en inscripties "1908" en "M DELA J", respectievelijk verwijzend naar de bouwdatum en de opdrachtgever. Op de bovenverdieping zijn de entablementomlijstingen afgewerkt met vlakke pilasters en neoclassicistische overkragende hoofdstellen. De plint met horizontale banden wordt doorbroken door een driedelige vensteropening met pilasterstijlen, met tussenin vernieuwd schrijnwerk en smeedijzeren dievenijzers met geometrische vormgeving. Hierboven bevindt zich de grote korfbogige vensteropening met decoratieve smeedijzeren balustrade, eveneens met geometrische vormgeving. Het oorspronkelijke decoratief uitgewerkt schrijnwerk van deze grote raampartij bestaat uit een vierdelige vensterdeur met groot bovenlicht met entablement. Het houten rolluik wordt bediend vanuit het souterrain. In de linkertravee bevindt zich de hoge deuropening met oorspronkelijk rondbogig bovenlicht met geestglas. De oorspronkelijke paneeldeur is voorzien van een decoratie in guirlandevormig houtsnijwerk en van koperen beslag, waaronder de brievenleuf en een merkwaardig rond deurvenstertje met deurklopper. Naast de deur zijn een voetschraper en wateraansluiting. De plint is rechts onderaan gesigneerd "Maurice Peeters/ Architecte/ Uccle 1908".

De bovenverdieping is opengewerkt met rechthoekige vensteropeningen, bestaande uit één venster en één vensterdeur met flankerende zijlichten. De vensters op de bovenverdieping zijn ingevuld met vernieuwd houten schrijnwerk, met behoud van de oorspronkelijke raamverdelingen met vaste bovenlichten. De gevel wordt afgesloten door een fries van blauwe hardsteen met spiegelpanelen en steigergaten, onder een uitkragende houten kroonlijst met tandlijst. Het mansardedak is voorzien van twee dakvensters van ongelijke breedte die de traveeën markeren. Ze worden geflankeerd door voluutvormige vleugelstukken en hebben een kroonlijst. De houten entablementen bleven niet bewaard.

De achtergevel wordt aan de rechterzijde verlengd in een torenvormige achterbouw die het trappenhuis bevat, onder een ingesnoerde leien spits met bekronende windwijzer van smeedijzer. De achtergevel is opgetrokken uit baksteen op een lage plint van blauwe hardsteen en wordt geritmeerd door veelvuldige banden van witte baksteen. De hoge halfronde scheidingsmuur aan de linkerzijde heeft een parament in simili. De achtergevel heeft hoofdzakelijk getoogde vensteropeningen onder rollaag, met dorpels en hoek- en sluitstenen van blauwe hardsteen. Enkele vensters worden gescheiden door pilasterstijlen in blauwe hardsteen. De linkertravee wordt vooraf gegaan door een terras, overdekt door een luifel waarboven zich het balkon van de bovenverdieping bevindt. Onder het terras bevindt zich de koer van het souterrain, bereikbaar via een steektrap in blauwe hardsteen. Het terras bestaat uit een metalen roostering met flessenbodem-glasdalen tussenin (gedeeltelijk vervangen). Via een metalen trap staat het terras in verbinding met de tuin. Deze trap, het terras, de vide naar het souterrain, als ook het bovenliggend balkon op de bovenverdieping zijn afgesloten met een metalen balustrade met eenvoudige vormgeving. Het terras is overdekt met een halfronde luifel van metaal en glas, halverwege voorzien van een decoratieve houten korfboog met open zwikken. De koer van het souterrain heeft een vloer in keramische plavuizen. De koer geeft uit op de keuken via een grote getoogde raampartij met oorspronkelijke dubbele vensterdeur en twee vaste zijlichten. Hier tegenover is de paneeldeur naar de wijnkelder en een flankerend venstertje met bewaard schrijnwerk en dievenijzer. Deze wijnkelder bevindt zich deels onder de tuin. Verder zijn er nog twee rechthoekige vensters met bewaard schrijnwerk en dievenijzers. De ramen met T-verdeling hebben een gebogen drieledig bovenlicht met okerkleurig gehamerd glas. Het bovenliggend terras is voorzien van een grote korfboogvormige raampartij, met oorspronkelijke dubbele vensterdeur met vast bovenlicht en twee vaste zijlichten. Het oorspronkelijke houten rolluik is eveneens bewaard. Verder zijn er nog drie rechthoekige vensters naar de traphal, eveneens met oorspronkelijk schrijnwerk en dievenijzers met gelijkaardige vormgeving als de balustrade van het terras. De ramen hebben een kleine roedeverdeling en gehamerd glas. Het bovenliggend balkon is voorzien van een grote korfboogvormige raampartij, gelijkaardig aan dit van het onderliggend terras, maar vernieuwd naar oorspronkelijk model. Verder geeft het balkon uit op de grote rondboogvormige raampartij die de traphal verlicht. Het originele schrijnwerk met T-verdeling heeft een vast waaiervormig bovenlicht en een kleine roedeverdeling met gehamerd glas. Hiernaast bevindt zich een klein venster naar het toilet, met behouden schrijnwerk met kleine roedeverdeling en okerkleurig gehamerd glas. In de tuingevel van het torenvolume zijn de twee onderste vensters voorzien van dievenijzers, waarbij het kelderraam nog haar origineel schrijnwerk bewaart. Het overige schrijnwerk in de achtergevel is vernieuwd, met behoud van de hoofdverdelingen. Het betreft de drie overige vensteropeningen in de achtergevel van het torenvolume, en de twee vensteropeningen op de zolderverdieping. De twee laatstgenoemde vensters waren voorzien van gebogen bovenlichten met gekleurd gehamerd glas, hetgeen niet werd hernomen bij het vernieuwde schrijnwerk.

De diepe en smalle stadstuin heeft een bakstenen tuinmuur met geglazuurde pannen. Achterin bevindt zich een Mariagrot en waterpartij in cementrustiek. Deze worden vooraf gegaan door een tuinornament van cement, in de vorm van een sokkel met urne. De waterpartij bestaat uit een vijver, die wordt gevoed door een imitatie-waterbron, in de vorm van een imitatie-rotsbodem waartussen water kan vloeien. De vijver heeft een grillige vorm en is omboord met imitatierotsen. Centraal bevindt zich een fontein in de vorm van een ondiepe schaal met leuuenkoppen, op een voetstuk met vier vissen. Naast de vijver

bevinden zich twee zitbankjes in de vorm van een paddenstoel. De achterliggende Mariagrot sluit de tuin af en beslaat de volledige breedte van het perceel. De grot bestaat uit één grote en ondiepe nis, waarvan de wanden zijn uitgevoerd in rots-imitatie met onregelmatige vormgeving en voorzien zijn van stalactieten. Tegen de achterwand zijn twee spiegels. Links achterin is een diepe nis, die de illusie wekt dat de grot verder gaat. Het Mariabeeld dat oorspronkelijk erboven stond, bleef niet bewaard, maar is wel fotografisch gedocumenteerd. Alle onderdelen van de grot, de imitatierotsen, de bron en de vijver met haar ornamenten, zijn uitgevoerd in cementrustiek. Naar verluidt bleef de originele technische installatie van de imitatie-waterbron bewaard in een ondergrondse ruimte, toegankelijk via luiken naast de vijver.

De woning heeft een klassieke enkelhuisindeling, met links een smalle travee voor de circulatie, en rechts een bredere travee voor de woonfunctie. De dienstruimtes bevonden zich in het souterrain en de zolder, die via een afzonderlijke diensttrap (in 2 delen) met elkaar zijn verbonden. Bij het betreden van de woning vindt men een traditionele inkomhal met enkele treden naar de gang en meteen rechts de dienstingang naar het souterrain. De laterale gang geeft achtereenvolgend toegang tot het salon en de eetkamer, en leidt naar de traphal en de wintertuin die met een open doorgang (met Palladiaanse boog op zuilen) met elkaar verbonden zijn. Deze wintertuin bevindt zich achter de eetkamer en geeft uit op het terras. De hoofdtrap is een houten bordestrap die leidt van het gelijkvloers naar de eerste verdieping. Op het eerste bordes bevindt zich het toilet. De diensttrap bestaat uit twee delen, enerzijds een houten steektrap tussen het souterrain en de benedenverdieping, en anderzijds een houten wenteltrap die zich achter de hoofdtrap bevindt en elke (tussen)verdieping aandoet vanaf de benedenverdieping tot aan de zolderverdieping. Via de hoofdtrap bereikt men de hal op de eerste verdieping, die toegang geeft tot drie kamers die eveneens onderling met elkaar in verbinding staan. Aan de straatzijde bevindt zich de grote slaapkamer, over de volledige breedte van het pand. Vervolgens zijn er twee kleinere kamers naast de gang. De kamer aan de tuinzijde geeft uit op het balkon en is via een beglaasde tussenwand met dubbele deuren gescheiden van zowel de hal als de aanpalende kamer, die naar verluidt diende als meidenkamer. Een gelijkaardige tussenwand tussen de grote slaapkamer en de meidenkamer is eveneens bewaard, maar zit verscholen achter een moderne kastenwand.

De zolderverdieping is uitsluitend bereikbaar via de diensttrap en bevat vier bescheiden slaapkamers voor het dienstpersoneel.

Het souterrain heeft een gelijkaardige indeling als de benedenverdieping en bestaat uit drie achter elkaar gelegen ruimtes, te situeren onder het salon, de eetkamer en de wintertuin op de benedenverdieping. De twee eerste ruimtes zijn met elkaar verbonden via een open doorgang en fungeerden onder meer als bijkeuken. Deze ruimtes werden oorspronkelijk gescheiden door een vierdelige beglaasde tussenwand. Aan de tuinzijde bevindt zich de keuken. De drie ruimtes staan in verbinding met een laterale gang, die uitgaat op de trap naar de kolenkelder en de steektrap naar de benedenverdieping (onderdeel van de diensttrap). Vanuit de keuken heeft men ten slotte ook toegang tot de voormalige wasplaats en de voormalige stoomketelruimte. Dit zijn twee kleine achter elkaar gelegen ruimtes, te situeren onder de traphal. Achter de keuken is een overdekte koer die toegang geeft tot de wijnkelder.

Alle oorspronkelijke binnenschrijnwerk bleef bewaard, met inbegrip van het hang- en sluitwerk. De inkom is een hoge ruimte met een trap van geaderde witte marmer. Rechts bevindt zich de dienstingang naar het souterrain, afgesloten met een houten schuifdeur. De lambriserings heeft een okerkleurige marmerimitatiebeschildering. In de inkom, de gang, de traphal en de aanpalende wintertuin ligt een mozaïekvloer in waaierverband met kleurrijke omlijnningen en hoekdetaileringen, die het rijkst zijn uitgewerkt in de wintertuin. De gang en de traphal staan met de wintertuin in verbinding door een open Palladiaanse boog op gecanneleerde ionische zuilen met entablementen.

De wanden van de inkom, de gang en de traphal zijn afgewerkt met stucomlijstingen met uitgespaarde hoeken, oorspronkelijk voorzien van een imitatiebeschildering van witte natuursteen met voeg. De stucplafonds van deze circulatieruimtes hebben een gelijkaardige vormgeving met uitgespaarde hoeken, en zijn voorzien van tandlijsten.

Het salon, de eetkamer en de wintertuin vormen de representatieve ruimtes van deze woning. Ze hebben een rijke en gedetailleerde interieurafwerking met neoclassicistische vormtaal, met veelvuldig gebruik van guirlandes met linten, blad- en bloemmotieven. In het salon en de eetkamer ligt een parketvloer met ruitmotief en dubbele omlijning in een donkere houtsoort. De wanden zijn voorzien van een lambriserings met fries, omlijstingen en wandbespanningen met zijdedamast. Het betreft rode zijdedamast in het salon, en een gestreept motief in lichte pastelkleuren voor de eetkamer en wintertuin. In het salon wordt het grote raam aan de voorgevel voorafgegaan door twee gecanneleerde ionische zuilen en dito pilasters op sokkels. De ruimtes op het gelijkvloers worden van elkaar gescheiden door beglaasde deuren en grote beglaasde wanden met dubbele deuren, beide met waaivormige bovenlichten en guirlandeversieringen in houtsnijwerk in de zwikken. Ze hebben een kleine roedeverdeling, geslepen glas en opmerkelijk koperen deurbeslag met bloemmotieven. De stucplafonds in de representatieve ruimtes zijn uitgewerkt met diverse lijsten, waaronder kooflijsten, parellijsten, eierlijsten en rozetten, soms rechthoekig van vorm met uitgespaarde hoeken, soms ovaal met guirlandeversieringen in de zwikken. Elke ruimte heeft een schouwmantel in een andere marmersoort met zeer fijne neoclassicistische uitwerking bestaande uit cannelures, lijsten, guirlandes en bloemmotieven. De originele haardplaten in koper en (giet)ijzer hebben een gedetailleerde reliëfdecoratie. In de eetkamer bleef het originele ingewerkte gasverwarmingselement met gloeikousjes bewaard. De wintertuin en het salon bewaren originele gasverwarmingselementen met imitatiehoutblokken. De twee vaste spiegels op de schouwboezems van het salon en de wintertuin zijn gevat in omlijstingen met guirlandes in houtsnijwerk die over de spiegel zijn gedrapeerd. Bij de wintertuin wordt de spiegel bekroond door een ovale cartouche met bloemenmand.

Het binnenschrijnwerk is beschilderd, met uitzondering van het salon en de eetkamer. Het grote raam aan de voorgevel is voorzien van voorzetglazen van gebrandschilderde glas-in-loodramen met voorstelling van vazen met bloemen, linten, en vogels in pastelkleuren. In elke ruimte op deze verdieping bevinden zich gietijzeren radiatoren in verzorgd uitgewerkte metalen radiatorkasten, waarvan sommige met kwartholle afronding. De radiatorkast in de gang is rondboogvormig, terwijl de overige rechthoekig van vorm zijn.

In de zuidwestelijke hoek van de eetkamer bevindt zich een dienstlift, die in verbinding staat met het souterrain. Het hoge houten meubel is rijk uitgewerkt met spiegels en houtsnijwerk met lijsten, guirlandes, tollen en getorste zuilen.

De hoofdtrap reikt van de benedenverdieping naar de eerste verdieping. De trap heeft een obeliskvormige trappaal en eenvoudige balustervormige trapstijlen. Een beglaasde wand met halfronde ramen met gehamerd glas verlicht de onderliggende steektrap naar het souterrain. De hoofdtrap is een bordestrap, met op elk bordes een toegang naar een achterliggende diensttrap. De deuren die uitgeven op deze trap, op de benedenverdieping en de bordessen, hebben kleine roedeverdelingen met spiegels en een supraporta met driehoeksfronton. De deuren verbergen de doorgangen naar de achterliggende diensttrap op elk bordes, een kast op de benedenverdieping, en het toilet op het eerste bordes. De diensttrap bestaat uit twee delen: enerzijds de steektrap van het souterrain naar de benedenverdieping en anderzijds een eenvoudige houten wenteltrap die verscholen zit in een afzonderlijk trappenhuis achter de hoofdtrap en reikt van de benedenverdieping tot de zolder. Deze wenteltrap heeft een eenvoudige ronde trappaal en trapspijlen. Op het bordes tussen de bovenverdieping en zolderverdieping bevindt zich een afzonderlijk toilet voor het dienstpersoneel.

De eerste verdieping heeft een gelijkaardige interieurafwerking als de benedenverdieping, met een rijke decoratie in neoclassicistische vormtaal, met veelvuldig gebruik van guirlandes met linten, blad- en bloemmotieven. Aan de straatzijde bevindt zich de grote slaapkamer, over de volledige breedte van het pand. Vervolgens is er de meidenkamer en een salon aan de tuinzijde. Het salon wordt gescheiden van de gang en de meidenkamer door grote beglaasde wanden met dubbele deuren en waaivormige bovenlichten. Ze hebben een kleine roedeverdeling, geslepen glas en decoratief deurbeslag. De grote slaapkamer is bereikbaar vanuit de gang en de meidenkamer via houten paneeldeuren, voorzien van een supraporta met driehoeksfronton. Ter hoogte van deze deuren bevindt zich de wasplaats van de slaapkamer, met oorspronkelijk lavabomeubel. De oorspronkelijke tussenwand tussen de

grote slaapkamer en de meidenkamer, vergelijkbaar aan deze tussen het salon en de meidenkamer, is eveneens bewaard maar zit verscholen achter een moderne kastenwand. Over de volledige verdieping ligt een parketvloer met visgraatmotief en dubbele omlijning in een donkere houtsoort. De wanden van de kamers zijn voorzien van een houten lambriserings, in de grote slaapkamer eveneens met een wandbespanning van lichtblauwe zijdedamast. De stucplafonds in de kamers en gang zijn uitgewerkt met diverse lijsten, waaronder kooflijsten, parellijsten, eierlijsten en rozetten, soms rechthoekig van vorm met uitgespaarde hoeken, soms ovaal. Het plafond in de grote slaapkamer kent de rijkste uitwerking, met blad- en bloemversieringen in de zwikken.

Het salon heeft een schouwmantel in geaderde grijze marmer met neoclassicistische vormgeving met cannelures, lijsten, bloemen en accenten in witte marmer. De originele haardplaat met ingewerkt gasverwarmingselement met gloeikousjes bleef bewaard. De schouwboezem is bekleed met onbeschilderde houten panelen met een rechthoekige en ovale spiegel met omlijstingen en houtsnijwerk. De beige-gekleurde marmeren schouwmantel van de meidenkamer is eveneens bewaard, maar zit momenteel verscholen achter een moderne kastenwand. De grote slaapkamer heeft een schouwmantel in witte marmer, met neoclassicistische vormgeving en een bewaarde haardplaat met ingewerkt gasverwarmingselement met gloeikousjes. De schouwboezem is bekleed met decoratieve omlijstingen met guirlandes, een bloemenmand en vaas, en bevat een rechthoekige spiegel. In het salon en de grote slaapkamer zijn gietijzeren radiatoren in verzorgd uitgewerkte metalen radiatorkasten met kwartholle afronding, identiek aan deze op de benedenverdieping.

De zolderverdieping was bestemd voor het dienstpersoneel en heeft een sobere afwerking. De vier slaapkamers hebben elk een eenvoudige schouwmantel van zwarte of beige-gekleurde marmer. Een schouwmantel van rood marmer werd verplaatst van de zolder naar het souterrain, en uitgewisseld met een schouwmantel in beige-gekleurde marmer afkomstig van het souterrain, aangezien deze laatste beschadigd was door zoutuitbloeiing. De beschadigde schouwmantel is bewaard op de zolderkamer, maar bevindt zich in slechte toestand. In één kamer is een oorspronkelijk ingewerkt gasverwarmingselement met gloeikousjes bewaard. Er zijn eenvoudige paneeldeuren met koperen handgrepen.

Het souterrain is toegankelijk vanuit de inkom via een schuifdeur en een scheluwe houten trap met obeliskvormige trappaal en balustervormige trapspijlen. Het souterrain heeft een gelijkaardige indeling als de benedenverdieping en bestaat uit drie achter elkaar gelegen ruimtes. De twee eerste ruimtes zijn met elkaar verbonden via een open doorgang en fungeerden onder meer als bijkeuken. Deze ruimtes werden oorspronkelijk gescheiden door een vierdelige beglaasde tussenwand, die werd gedemonteerd en wordt bewaard op de zolder van het burgerhuis Delacroix. Deze gedemonteerde onderdelen maken integraal deel uit van het beschermde monument. De achterliggende keuken aan de tuinzijde wordt afgesloten door een beglaasde wand met dubbele deuren en zijlichten, met kleine roedeverdeling en gehamerd glas. De drie ruimtes staan via beglaasde deuren in verbinding met een laterale gang, die uitgeeft op de trap naar de kolenkelder en de steektrap naar de benedenverdieping (onderdeel van de diensttrap). Vanuit de keuken heeft men ten slotte ook toegang tot de voormalige wasplaats en de voormalige stoomketelruimte. Dit zijn twee kleine achter elkaar gelegen ruimtes, te situeren onder de traphal. Achter de keuken is een overdekte koer die toegang geeft tot de wijnkelder. Deze bevindt zich deels onder de tuin en heeft een bakstenen vloer en enkele treden van blauwe hardsteen.

In de keuken, de gang en de wasplaats bleven de keramische vloertegels bewaard. De veelkleurige tegels hebben ruit- en stervormige motieven, met een omlijnende boord met palmetfries. Ze werden geproduceerd door de 'S.A. Compagnie Générale des Produits Céramiques à Saint-Ghislain'. De wanden en plafonds zijn eenvoudig afgewerkt met geprofileerde omlijstingen en een brede kooflijst aan het plafond. De bijkeuken had oorspronkelijk twee identieke neoclassicistische schouwen in beige-gekleurde marmer. Eén van deze schouwmantels is verplaatst naar de zolder (wegens slechte toestand, zie hoger) en uitgewisseld met de schouwmantel van de zolderkamer. Deze schouwmantel in wit geaderde rode marmer heeft eveneens een neoclassicistische vormgeving. De schouwboezem van de

eerste kamer van het souterrain is afgewerkt met een rondbogige spiegel, ingewerkt in een beplanking met eenvoudige omlijstingen. De keuken bewaart tenslotte een hoge schouwmantel in zwarte marmer, eveneens met neoclassicistische vormgeving, met voluten. De dienstlift bevindt zich in de zuidwestelijke hoek van de bijkeuken en bestaat uit een kamerhoog houten meubel met panelen. De technische installatie en het binnenwerk van deze dienstlift bleven bewaard. De grote raampartij tussen de keuken en koer kan volledig worden afgesloten met een groot metalen schuifhek.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 2° het burgerhuis Delacroix met haar gaaf bewaard exterieur en interieur, de cultuurgoederen, en de ommuurde tuin met waterpartij en Mariagrot in cementrustiek, vormt een ensemble. Elke beheersdaad moet de erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Nieuwe ingrepen en wijzigingen in het gebruik van het pand vereisen een geïntegreerde aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht van het gebouw niet wordt overschreden. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en indien nodig conserverende ingrepen;
- 3° met betrekking tot het exterieur van het burgerhuis beoogt de bescherming het behoud van de buitenarchitectuur qua schaal, volumewerking, materiaalgebruik en afwerking, met inbegrip van het schrijnwerk. De relatie tussen het burgerhuis en de achterliggende ommuurde tuin, met zicht op de Mariagrot, dient behouden te blijven. Het behoud van de Mariagrot, de waterpartij met imitatie-bron en vijver met bijhorende ornamenten in cementrustiek, staat hierbij voorop. Hergebruik van de technische installatie (al dan niet gedeeltelijk) is wenselijk, indien mogelijk;
- 4° voor alle origineel buitenschrijnwerk wordt het behoud in situ nagestreefd. Het originele schrijnwerk van het burgerhuis dient zoveel mogelijk behouden te blijven omdat het in belangrijke mate bijdraagt tot de architecturale uitwerking van de voor- en achtergevels. Een deel van het buitenschrijnwerk werd reeds vernieuwd naar oorspronkelijk model. De bovenlichten van twee zoldervensters in de achtergevel werden hierbij niet hernomen, men kan ervoor opteren om deze terug te brengen;
- 5° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming het behoud van de herkenbaarheid als burgerhuis, met behoud van de bestaande ruimteverdeling en de waardevolle interieurafwerking, met inbegrip van het vast meubilair en de cultuurgoederen
- 6° een aantal van de roerende objecten in het burgerhuis werden als cultuurgoederen beschermd en als dusdanig gemotiveerd in bijlage bij dit ministerieel besluit. Deze cultuurgoederen dienen in situ behouden te blijven, aangezien zij bijdragen tot de erfgoedwaarden van het monument. De cultuurgoederen houden verband met de oorspronkelijke, en tevens de huidige functie als woonhuis. Het verdient daarom aanbeveling om het huidige gebruik van de cultuurgoederen in situ te bestendigen, voor zover dit geen negatieve impact heeft op hun behoud. Het verdient aanbeveling om cultuurgoed 3 opnieuw te bevestigen aan het plafond van de slaapkamer op de bovenverdieping;
- 7° het is wenselijk dat eventuele ingrepen aan de interieurafwerking van de woning gepaard gaan met kleurenonderzoek, onder meer van het binnenschrijnwerk en de wandbeschildering van de gang en traphal op de benedenverdieping. Hierbij kan men overwegen om de originele kleurstelling te reconstrueren, indien dit wenselijk wordt geacht;
- 8° het verdient aanbeveling dat niet bewaarde, gedemonteerde of gewijzigde erfgoedelementen worden teruggebracht en/of gerestaureerd, zoals onder meer:
 - a) het aanvullen van de ontbrekende glasdelen in de terrasvloer;
 - b) het herstellen van de oorspronkelijke ruimteverdeling op de eerste verdieping, door het opnieuw vrijmaken van de beglaasde tussenwand tussen de meidenkamer en de grote slaapkamer;

- c) het opnieuw vrijmaken van de schouwmantel in de meidenkamer, verscholen achter een kastenwand;
- d) het restaureren van de oorspronkelijke natuursteen-imitatiebeschildering in de inkom, gang en traphal.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° de aanmerkelijke reliëfwijziging van de bodem;
- 2° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 3° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
 - c) het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van historische tuinen en parken en begraafplaatsen;
- 7° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur en de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken:
 - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
 - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
 - e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;

- f) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- g) het uitvoeren van werken aan en het verplaatsen of verwijderen van de cultuurgoederen.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, 12 MAART 2019

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS